

På vei mot en ny tid

Taler

Torbjørn Røe Isaksen

Dato

22 januar 2020

Sted

Oslo

Omstendigheter

Norsk Industris konferanse "Industri Futurum"

1

Kjære alle sammen,

5

Vi er på vei inn i et nytt tiår.

10

Vi er på vei inn i en ny tid.

15

En ny tid for norsk industri og for samfunnet vi lever i.

20

Flere piler peker nå Norges vei.

Mulighetene er mange for de som evner å gripe dem.

25

Men det er også grunn til bekymring.

30

*

35

Da jeg var liten, og vi kjørte bil forbi Herøya på mørke kvelder, tenkte jeg at det var slik fremtiden så ut.

40

De store grå byggene. De høye pipene.

45

Som scener fra en science fiction-film.

50 Teknologi fra en avansert sivilisasjon, som hadde landet hos oss.

Det sluttet jeg å tenke raskt.

55

Gjennom oppveksten fikk jeg høre, ikke hjemmefra, men mange andre steder, at norsk industri ville dø ut.

60

*

65

Mange har spådd at norsk industri ville dø ut.

70

Norsk industri, som mange steder var byen eller bygdas stolthet, hadde en periode et rykte som umoderne og skitten.

75

Den tåler ikke et høyt norsk kostnadsnivå, ble det hevdet.

80

Anbefalingen fra mange synsere og fremtidsforskere var at vi måtte omstille oss fra "simpel" og subsidiert råvareutvinning til kunnskapsbasert tjenesteyting.

85

Spørsmålet var egentlig bare om nedbyggingen ville skje raskt og brutalt.

90 Eller sakte og smertefullt.

*

95

Ser vi på trenden, ser vi at det var feil den gang, og det er feil i dag.

100

Investeringsnivået har nådd nye høyder, og har ikke vært like høyt siden før finanskrisen.

105

Omtalen av norsk industri er også endret.

110

Det er flere og flere som tror på fremtiden ved å produsere i Norge.

115

Det er flere og flere som tror at de store samfunnsutfordringene vi står overfor bare kan løses ved å bruke den næringsbasen og industribasen vi har i Norge.

120

Vi har begynt å snakke om Norge som en fortsatt ledende industri- og teknologinasjon.

125

Vi trenger industriell fornyelse.

130

Men det er ikke fordi vi har vært dårlige på omstilling. Snarere tvert imot.

*

135

Dere avgjør hvor vi skal.

140

Det er ikke opp til oss politikere.

Men jeg vet norsk industri må være enda grønnere, fortsatt lønnsom og enda mer bærekraftig.

150

Tegnene i tida er tydelige.

155

For det første:

160 Alle utslipp som kan reduseres til null må reduseres til null.

Ressurser må brukes med omhu, og gjenbrukes.

165

Vi må oppnå reell bærekraft.

170

Det krever kontroll og oversikt over alle ledd i verdikjeden.

175

Vi har med industrien i førersetet gått fra en litt gammeldags, men viktig innfallsvinkel til forurensning, hvor vi tenkte punktutslipp, hvor mye vi slipper ut i fjorden og i lufta, til at norsk industri nå i flere år har gått foran og tenkt hele verdikjeder ; inkludert avfallsprodukter fra egen virksomhet.

180

Det er ikke nok i fremtiden at merkevaren er grønn.

185

Produktet må også være grønt.

190

Det krever at man har kontroll på verdikjeden.

195

Det er krevende, men det er mulig.

200

*

205

Klimautslippene påvirker også våre naturressurser og konkurransefortrinn ;
ikke minst påvirker det havet.

210

Vi har en komplett maritim klynge i Norge, med noen av verdens ledende
industrivirksomheter innenfor en rekke felt.

215

De som tror at de kan frikople norsk olje og gass fra den maritime klyngen, og
fortsette og utvikle alle de positive tingene ved den maritime klyngen samtidig
som de ved politiske vedtak skal stenge ned olje- og gassindustrien, tar feil.

220

De to tingene lar seg ikke kombinere samtidig.

225 Det er også dårlig klimapolitikk.

**

230

Jeg tror at de som ikke produserer grønt vil komme til å slite med rekruttering og finansiering.

235

Kundene etterspør stadig oftere lavutslippsprodukter.

240

Denne utviklingen tror jeg vil øke framover.

245

Neste fase av utslippskutt i norsk industri krever mer omfattende endringer.

250 De fleste lavt-hengende frukter er spist opp.

Samtidig er det et par ting vi må ha med oss i bakhodet:

255

Vi må tenke globalt.

260

Det betyr ikke at Norge ikke skal ta det moralske ansvaret, og i denne sammenhengen er det riktig å bruke ordet moralsk, for å kutte også her hjemme.

265

Det betyr at vårt store bidrag internasjonalt, ved siden av å være et eksempel, er teknologi.

270

Det hjelper ikke om vi har en politikk som jager norsk industri ut til mer forurensende land.

275

Da blir det høyere utslipp globalt. Ikke lavere utslipp.

280

Derfor er arbeidet opp mot EU når de skal revidere sin CO2-kompensasjonsordning, viktig.

285

Det er viktig at vi beholder den.

290

Dessuten: Vi starter ikke på null.

295

Norsk kraftforedlende industri har siden 1990 redusert sine klimagassutslipp med 40 prosent.

300

Samtidig har verdiskapingen økt.

305

*

310 Det som er mest imponerende med norsk industri, i motsetning til en del andre næringer, er at dere ikke sier at: "Nå har vi gjort vår jobb. Ferdig".

315 Tvert imot.

Dere sier: "Vi har gjort mye ; men vi må gjøre enda mer."

320

Prosess 21-gruppa, som er i godt gang med å se på hvordan industrien skal ta det neste store steget, er et godt eksempel.

325

Samtidig forsker norsk industri mer enn noen gang tidligere.

330

Det finnes utallige eksempler på hva man kan få til med en målrettet satsing på fou ; som understøttes av statlige midler.

335

Folk er villige til å betale for grønne varer og sporbarhet i fremtiden.

Folk vil vite hvor kua kommer fra og hvilket fôr fisken har spist.

345

For de som produserer mat er dette veldig åpenbart.

350

Jeg tror at vi i stadig større grad kommer til å se at folk er interessert i hvor bildelene kommer fra.

355

De er allerede interessert i hvor grønn bilen er alt i alt.

360

Men de kommer også til å bli interessert i hvor plastikken kommer fra,

og aluminiumet. Kanskje også oljen og gassen.

365

Det er en interessant diskusjon for norsk industri, som tradisjonelt har vært veldig oppstrømsfokusert, business to business, at man kanskje får nye krav og forventninger knyttet til sluttbruker, kunden, på en annen måte enn tidligere.

370

For verdens grønneste industri ligger det her store muligheter.

375

**

380

For det andre:

385

Stadig flere oljerelaterte virksomheter og ansatte må være innstilt på å skaffe inntekter i andre markeder.

390

Vi skal fortsatt ha en sterk olje- og gassbransje i Norge.

395

Men om vi ser 10 år frem i tid, og selv om vi gjør flere leteområder tilgjengelige, så trenger vi flere bein å stå på.

400

Vi må bruke den kompetansebasen vi har bygd opp gjennom olje og gass og den maritime klyngen, til å bevege oss over på nye forretningsområder.

405

Et dilemma er hvordan kompetanseoverføring til nye områder skal sikres uten at kompetansen og selskapene forsvinner på veien.

410

Det er krevende.

415

Men jeg kan garantere at hvis man tar gale politiske valg, vil omstillingen bli mer mislykket og brutal, enn den kommer til å bli om man tar riktige politiske valg.

420 Og i sum blir det dårligere for norsk økonomi, og for vår mulighet til å bidra
internasjonalt til klimakampen.

425 *

For det tredje:

430

Våre forestillinger om hva vi kan produsere i Norge er endret som følge av
digitalisering og ny teknologi.

435

Samtidig ser vi at lønnskostnadene i flere asiatiske land har økt.

440

Teknologi gjør lønnskostnader mindre relevante.

445

Det er bra for norsk industri akkurat nå.

450 Teknologi frigjør kapasitet og gir rom for nye arbeidsoppgaver.

Dette vet dere.

455

Dette er vårt pre.

460

Samtidig er det ikke gitt at det er en utvikling som fortsetter.

465

På samme måte som vi har investert i automatisering og digitalisering, vil også våre konkurrenter gjøre det.

470

Med andre ord må vi hele tiden ligge foran.

475

*

480 Topplederforum for digitalisering i industrien har nettopp har fått undersøkt en interessant hypotese:

485 Er den norske måten å jobbe på et konkurransefortrinn når industri verden over skal digitaliseres?

490 Det korte svaret er ja!

495 Den norske samfunnsmodellen, slik den er i næringslivet og i norsk industri, med kort vei fra produksjon til design, og kort vei mellom sjef og ansatte, er et

konkurransefortrinn.

500

Norske industriarbeidere har stor frihet til å leke og utforske og teste ut ny teknologi.

505

Bedriftene stimulerer de ansattes nysgjerrighet ved å tilby teknologi som VR-briller, smartklokker, app'er, 3D-printer og avanserte roboter.

510

Erfaring høstes skrittvis, og nærmest "snik-skaleres" utover i virksomheten.

515

Usikkerheten i å investere i teknologi reduseres.

Og de ansatte får kompetansepåfyll underveis ved å være med.

520

Jeg vet at SINTEF vil si mer om denne studien senere i dag.

525

Følg med!

530

Lær av de beste.

**

540 Og for det fjerde:

Vi lever i en urolig verden.

545

På kort sikt kan enkelthendelser i verden gi oss høyere oljepris.

550

Men den store trusselen for Norge som eksportnasjon, er manglende markedsadgang.

555

Vi lever i stor grad av det vi selger på verdensmarkedet.

560

Vi har lenge hatt lav kronekurs.

565 På kort sikt er dette bra for store deler av industrien.

Noe av det viktigste vi politikere gjør hvert eneste år er å ikke blåse opp
570 budsjettene slik at kronekursen løper løpsk.

575 Samtidig kan lav kronekurs speile at omverdenen ser på Norge som sårbart for
ulike typer intensjonal uro.

580 Det er kanskje ikke så rart.

585 Få land i verden har hatt større gevinst av globaliseringen enn oss.

I en slik situasjon er det viktig at vi ikke gir slipp på de ankerfestene vi har.

590

Et av de ankerfestene er det internasjonale rammeverket rundt handel gjennom
WTO.

595

Et annet ankerfeste er EØS-avtalen.

600

Det har i lang tid gått en diskusjon om hva som ville skje om Norge forsøkte å
reforhandle EØS-avtalen.

605

Vi har sett en teoretisk studiesirkel-diskusjon rundt det.

610 Nå vet vi hva som vil skje.

615 Se til Storbritannia.

Den eneste forskjellen på Norge og Storbritannia er at vi er en mye mindre
620 økonomi.

Vi er like integrert i det indre markedet som Storbritannia.
625

Den eneste forskjellen er at vi i en forhandlingssituasjon med EU er en langt
mindre økonomi, og vil slite enda mer med å få en avtale på plass.
630

Hvem er det som er mest avhengige av EØS-avtalen?
635

Det er de fylkene som har størst andel av sin eksport til EØS-området:
640

Nordland, Troms, Finnmark, Innlandet, Agder, Vestfold og Telemark og
Vestlandet.

645 Det er Håg på Røros, Bentler på Raufoss, Hydro i Årdal og Nordlaks i Hadsel.

650 Hvis man unner dem usikkerheten som kommer ved å gamble med EØS-
avtalen, usikkerheten med norske arbeidsplasser over hele landet, da skal man

lage usikkerhet rundt vår viktigste handelsavtale.

655

**

660

Det er et uforløst industrielt potensial i Norge.

665

Vi har et godt utgangspunkt.

670

Men vi er ikke ferdige med samfunnsbyggingen. Vi var ikke ferdige med det i 1965.

675

Vi fortsetter å bygge samfunnet.

680

Våre konkurransefortrinn er naturressursene, måten vi jobber på og kompetansen vår, og de passer som hånd i hanske til en høyteknologisk, lavkarbon-økonomi.

685

Det grønne skiftet er Made for Norway.

690

Vi kan både gjøre det som er riktig, og samtidig gjøre det lønnsomt.

**

695

Hva kan staten bidra med?

700

Vi har en full verktøykasse.

705

Det betyr ikke at den er for full. Vi kan godt ha flere verktøy der.

710

Men vi må vurdere hvilke verktøy vi trenger.

715

Vi må se med kritisk blikk på hvordan staten skal bidra.

720

Du kan ikke fikse en pc bare med en hammer.

725

Tro meg, jeg har prøvd. Det fungerer ikke. Verktøyene våre må oppdateres.

Staten har en viktig rolle.

Jeg har allerede nevnt det vi ikke skal gjøre: Politisk vedtak for å skru av olje og

gass, og gamble med EØS-avtalen.

735 *

Kompetanse er et område som er avgjørende.

740

Vi må fortsette arbeidet for å få flere solide og gode fagarbeidere.

745

Vi må fortsette arbeidet med å gi fagarbeidere, hvis de ønsker, påfyll med fagskole- eller ingeniørutdanning.

750

Vi må fortsette arbeidet for en kompetansereform som gjør at ingen går ut på dato i norsk arbeidsliv, men at man sammen med næringslivet og arbeidslivet klarer å finne gode modeller for å gi kontinuerlig kompetansepåfyll.

755

Lærlingtallene sto lenge på stedet hvil, eller gikk nedover, på samme måte som søknader til yrkesfag.

760

Nå har det gått oppover flere år på rad.

765

I fjor var det første gang på lenge at flere søkte seg til yrkesfag enn studieforbereidende, og det er bra.

Skal industrien hevde seg i en knallhard internasjonal konkurranse er det også helt avgjørende at dere har tilgang til, og samarbeid med, kompetanse-
775 kunnskaps- og forskningsmiljøer.

Ikke bare distriktsmestre eller norgesmestre - men miljøer i verdensklasse.

Et godt eksempel er samarbeidet og samspillet mellom NTNU på Sunnmøre og den maritime klyngen på Sunnmøre.

Den type samspill mellom utdanning og industri finner man over hele landet.

*

Det koster for industrien å gå foran.

Staten skal derfor bidra til at innovasjon, nye idéer og samspill blir enklere.

Katapultsentrene er et eksempel på dét, hvor vi bygger opp miljøer for de store og for de små.

810 Veien mot nullutslipp er usikker, og kan også være kostbar.

815 Staten skal bidra til å senke risikoen, hindre karbonlekkasje, spre grønn teknologi ; men også ta løft som industrien ikke kan gjøre alene.

820 Hvis du spør meg er det ikke noe tvil om at et prosjekt for CO2-håndtering og -lagring er både et grønt prosjekt, og et viktig industriprosjekt for Norge.

825 2020 blir et viktig år for norsk CO2-håndtering!

*

830

Det siste jeg har lyst til å nevne, er virkemiddelapparatet.

835

I dag får 18 aktører tildelinger fra 14 departementer, og vi har opp mot 180 virkemidler.

840

For dere som er aller størst, er det kanskje ikke så farlig om det er så mange.

845 Dere har egne folk som kjenner dette.

850 Hvis du er en liten produksjonsbedrift i Porsgrunn, og vil ut i den store verden,
er 180 verktøy litt vanskelig å forholde seg til.

855 Men det er også et spørsmål om virkemidlene våre er godt nok koordinert.

860 Klarer vi å fange opp store og mer kompliserte prosjekter, for eksempel i norsk
industri?

865 Derfor har vi startet et arbeid med en gjennomgang av hele
virkemiddelapparatet.

870 Det har aldri vært gjort før.

875 Målet er både å forenkle, gjøre det lettere å finne frem for de små- og
mellomstore bedriftene, og gi virkemiddelapparatet større kraft til å kunne bidra
til å løse store samfunnsutfordringer.

880 Norsk Industri har gitt en grundig høringsuttalelse.

885 Det er verdifullt!

**

890

For å lande:

895

Mye ligger til rette for norsk industri.

900

Det er den gode nyheten.

905

Den dårlige nyheten er at omstillingens tid, som dere lenge har levd med, må fortsette.

910

Det offentlige skal bidra.

915

Men vi skal ikke ha retur til en gammeldags industripolitikk som ikke fungerte.

920

Vi trenger en fremoverlent industri i Norge som tar på seg å bygge samfunnet videre.

Norsk industri har løst verdensutfordringer i 100 år.

Det skal dere fortsette med inn i det neste tiåret, og inn i en ny tid.

930

Tusen takk.

935

Kilde

<div>regjeringen.no</div>

940

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/pa-vei-mot-en-ny-tid>

945

950

955

960